

BRTK ve yayıncılık misyonu

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

BRTK milli mücadele ruhu ile kurulmuş olsa da bugün yayın sistemleri arasında BRTK için en uygun tanımlama Kamu Hizmeti Yayın Sistemi olarak görülüyor.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) devlete ait radyo ve televizyon kanallarını bünyesinde barındıran Bayrak Radyo Televizyon Kurumu (BRTK) 23-24 Aralık 2013 tarihleri arasında bir sempozyum gerçekleştirdi. Sempozyuma anılar damgasını vururken, anıların yanı sıra akademik çalışmalar da kamuoyu ile paylaşıldı. Sempozyumun son gününde bir de panel düzenlendi. Panele Mustafa Tosun, Ergün Olgun, Yrd. Doç. Dr. Gürdal Hüdaoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy katıldı. Panelde yapılan tartışmalar sempozyumun özeti niteliği taşıdığından bu yazımda panele yer ayırmak istedim.

Kamu Hizmeti Yayın Sistemi

Panelin genelinde BRTK'nın yaptığı yayıncılık tartışıldı. Devlete bağlı yayınlarını sürdüren BRTK'nın "Ulusal Yöntem (National System)" veya Kamu Hizmeti Yayın Sistemi (Public Service Broadcasting Institution) formatına uygun olduğunu dile getirebiliriz. Önce biraz bu sistemin ne olduğundan bahsetmemiz gerekiyor. Prof. Dr. Aysel Aziz'in (2013) "Televizyon ve Radyo Yayıncılığı" kitabında belirttiği gibi: "Bu sistem ile yönetilen radyo-televizyon örgütleri kamu yararına, yansız, doğru, toplumu eğitici, yayınlara yer verir, tecimsel yayınlara yani reklâm yayınlarına yer vermezler. Bu gibi örgütler devlet kuruluşudurlar. Gelirleri devletçe karşılanır."

Sistemden uzaklaşılmalı

Aziz'in (2013) tanımından anlaşılacağı gibi; "Kamu Hizmeti Yayın Sistemi" BRTK ile birebir örtüşmektedir. Her ne kadar da milli mücadele ruhu ile kurulmuş olsa da bugün yayın sistemleri arasında BRTK için en uygun tanımlama Kamu Hizmeti Yayın Sistemi olarak görülüyor. Zaten panelde de BRTK'nın Kamu Hizmeti Yayın Sistemi'nden uzaklaşmadan yayın yapması gerekliliği sıkça ifade edildi. Buradan hareketle Kamu Hizmeti Yayın Sistemi'nin özelliklerine daha yakından bakmamız gerekiyor.

Ulusal birlik ruhu

"Stüdyo ve stüdyo araçları devletin ya da merkezi hükümetlerin elinde ya da denetimindedir. Bu sistemlerle ulusal birlik ruhu yaratılır. Yayın teknik olanakları çok sınırlıdır. Teknolojik gelişmeleri hemen elde etmesi oldukça zordur. Çünkü kanalların yatırım harcamaları da devlet

tarafından karşılanır. Programlarda genellikle merkezci bir tutum olduğundan, program yapımında ekonomi yaratmaktadır. Bu sistemde bu araçların kültüre ve kitle eğitime yönelmeleri, ağırlık vermeleri kolaylaşır. Reklam yolu ile en geniş kitleyi çekme zorunluluğu yoktur. Yayınlar genel amaç topluma hizmettir. “Kamu Hizmeti”, “Kamu Görevi” anlayışı egemendir. Yayınlar genel olarak kâr amaçlı değildir. Az sayıda reklam yayınlarına bütçe giderlerini karşılamak üzere, yer verilir (Aziz, 2013).”

“Haber” odaklı yayıncılık

Bu yayın sisteminin BRTK için ne kadar doğru olduğunu Aziz’in (2013) yaptığı özellik tanımlamasıyla birlikte görmekteyiz. Ekonomik programların yapılması, kâr amacı gütmemesi en belirgin olanlar. Ancak Doç. Dr. Bahire Efe Özad ile yaptığımız araştırmada ortaya çıkmıştır ki BRT 1 ağırlıklı olarak “haber” odaklı programlara yer veriyor. Halk bunu talep ediyor olsa bile kamu yayıncılığı yapan bir kurumun kaliteli eğitim ve kültür programlarına önemli oranda zaman ayırması gerekiyor. Oysa yeni yayın döneminin başlangıcı olan Ekim 2013 içinde yaptığımız içerik analizinde kültür-sanat yüzde 16.6, eğlence-müzik ve magazin yüzde 7.6 olarak görülüyor. Yine bu araştırmada eğitime yüzde 2.4 gibi çok az bir süre ayrılıyor.

Medya Okuryazarlığı

Eğitim programı olarak “Medya Okuryazarlığı” başlığı altında çeşitli programlar yapılabilir. Bu noktadan hareketle bireylerin eleştirel düşünmeyi ve medyayı nasıl okuması gerektiği vurgulanabilir. Böylece internet, siber kabadayılık, geleneksel ve sosyal medya konularında özellikle çocuklar eğitilebilir. Medyanın negatif tarafları konusunda uzmanlar tarafında ebeveynlere ve çocuklara bilgi verilebilir. BRTK de üzerine düşen eğitim ve kültür sorumluluğunu da yerine getirmiş olur.

Barış gazeteciliği vizyonu

Panelistlerden Ergün Olgun tarafından bahsedilen “Barış Gazeteciliği” kavramı BRTK’nin gelişen ve değişen vizyonu hakkında yardımcı olabilir. İsminin önündeki “barış” kelimesinden dolayı yanlış anlaşılabilir barış gazeteciliği, sadece çatışma haberlerinde kullanılan bir gazetecilik duruşu olduğu zannediliyor. Oysaki bu kavram Kıbrıs Türk medyası için haberlerde kullanabilecekleri önemli habercilik ilkelerini içeriyor. Gazetecilere yaptıkları haberle ilgili daha fazla sorumluluk veren, katılımcı, aktif olmalarını öneren barış gazeteciliği diyalog kurmayı ve sürece odaklanmayı tavsiye ediyor.

Kamu çıkarları ön planda olmalı

Hâlbuki şu anda BRTK’nın haberciliğine bakıldığında siyaset ve elit odaklı ve protokol haberciliği yapılıyor. Zaten yaptığımız çalışma da bunu ortaya koyuyor. Hafta sonları siyasi demeçlerin olmadığı zaman diliminde kültür, sanat, eğlence, müzik ve magazin odaklı yayınlar artış gösteriyor ve haberlerin süresi düşüyor. Dolayısıyla haber konusunda BRTK’nın kamu

hizmeti yayıncılığında olduğu gibi “kamu çıkarlarını” ön planda tutan habercilik kriterlerini benimsemesi gerekiyor. Bireyler sırf makamından dolayı haber bültenlerinde yer bulmamalı. Söylediği şeylerin kamu için önemime bakılarak haberlerde sıralama yapılmalı.

Özerklik konusu

Sendikalar ve sivil toplum örgütleri tarafından sıkça dile getirilen özerklik meselesi bu noktada önemli. BRTK bütçesi her ne kadar da devlete bağımlı olsa da idare şekli daha özerk ve siyasetten arınmış bir yapıya kavuşturulabilir. Aysel Aziz’in (2013) de ifade ettiği gibi Kamu Hizmeti Yayın Sistemi’nde: “Yayın kurumlarının yöneticileri daha çok hükümet tarafından ya da devletin çeşitli kurumları (meclis, cumhurbaşkanı, devlet başkanı vb.) tarafından atanır ve görevden alınır. Bu bakımdan da yönetici kendini göreve atayanların etkisinde kalma olasılığı çok fazladır.” Bu sistemin en kötü taraflarından birisi atananlar ile atayanlar arasındaki etki sorunudur. Benzer bir yapı dünyada en iyi kamu hizmeti yayıncılığını yapan BBC’de de vardır. Ama oralardaki demokrasi anlayışı sayesinde bazı şeyler bir birine karışmıyor. Toplum olarak özerk bir BRTK’ye ihtiyaç duyulmaktadır. Son bir öneri BRTK yetkilileri yapacakları bir araştırma ile hedef kitlelerini araştırmalı. “Ne kadar izleniyoruz?” sorusunda çok “Bizi kim izliyor?” sorusu daha anlamlı olacaktır. Zira gençler vakitlerinin çoğunu sosyal ağlarda geçiriyor. TV izliyorlarsa da buradan eğlence ve dizi ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Oysa yapılacak olan kamu yayıncılığının toplumun tüm kesimine hitap etmesi gerekiyor. Araştırmalar yol gösterici olabilir.